

sát rendelik el, csak azt vizsgálják, hogy van-e az adósnak fizetést megtiltó, vagy elhalasztó határozata, de nem veszik figyelembe, hogy egy oly megoldás is létezik, amelyhez engedély nem szükséges, s amellyel az adós a hitelező követelését biztosíthatja a devizarendeletek keretén belül is.

Nem vitás, hogy a devizarendeleteknek nem lehet célja a nemfizető adósok védelme. Nem vitás az sem, hogy a függőszámlára vagy zárolt váltószámlára való fizetés engedély nélkül lehetséges és megengedett. Ha az adósban valóban van teljesítési készség és teljesítési képesség, amely két fogalom elvileg független a devizakorlátozó intézkedésektől, úgy mi akadály sem lehet annak, hogy ezen számlákra fizetést teljesíthessen.

Hogy miért nem lehet az ily számlákra való fizetést, amely devizapolitikai szempontból semmi kifogás alá nem eshetik, hisz éppen a Nemzeti Bank hívta az intézményt életre, bíróilag kikényszeríteni, a budapesti kir. Törvényszék egyik legkiválóabb és ezen kérdésekben különös jártassággal rendelkező bírója, aki előtt alkalmam volt jelen témát szóvátenni, azt válaszolta: „Nincs rá törvény, sem pedig rendelet.” Amiben a maga részéről teljesen igazsá is volt. A külföldi hitelezőknek azonban aligha fog ez a magyarázat megnyugtatójukra szolgálni, ha elmaradnak zárva attól a lehetőségtől, hogy adósuk követeléseiket biztosítsa oly esetben, amikor ez a biztosítás semmiféle tiltó rendelkezésbe nem ütközik.

Feltétlenül kívánatos volna tehát az előjáróban említett 4140/1932. M. E. számú rendelet novelláris módosítása oly irányban, hogy adós a meghallgatásra kitűzött tárgyaláson köteleztessék annak igazolására, hogy a kérdéses összeget függőszámlára, váltótartozás esetén pedig zárolt váltószámlára lefizette és csak ebben az esetben legyen a végrehajtás elrendelése mellőzhető. Abban az esetben, ha adós ezen körülményeket igazolni nem tudná, úgy a végrehajtást elrendelő végzés ennek teljesítésére szólhat.

Ezen rendelkezés talán alkalmas volna arra, hogy amúgy is megingott külföldi hitelünket egy kevésbé helyreállítsa, amire közgazdasági életünknek elkerülhetetlen szüksége van. Történne pedig ez anélkül, hogy devizapolitikánk kialakult útjain változtatni kellene.

Dr. Gárdonyi István.

JOGGYAKORLAT.

A hitelezői késedelem tanához. Az órasmesterhez valaki elviszi az óráját kijavítani, a mester kiállítja a szokásos letéti jegyet. A megrendelő azután nem jelentkezik, a javítási díjat nem fizeti, az órát el nem viszi. Az iparos sokszor megrendelője nevét nem tudja, lakását még termé-

szetszerűbben nem ismeri, az ügy megfeneklik. Az életnek ez a mindennapos tényállása a legkülönbözőbb gyakorlati és elméleti problémákat veti fel. „A filléres gyors” időszakában a filléres ügyek igazságát is vizsgálni kell. Ezúttal a hitelezői késedelem ügyét kívánjuk taglalni a fenti tényállással kapcsolatban. Hivatkozhatik-e az iparos adott körülmények között arra, hogy az órát el nem vitető megrendelőt hitelezői késedelem terheli. Utána gondolunk a hitelezői késedelemről szóló szokásos tanításoknak. A hitelezői késedelembejtéséhez szükséges az adós részéről a szolgáltatás felajánlása, a realis obligatio. Az iparos nincs is abban a helyzetben, hogy a megrendelőt megkínálja, hiszen a megrendelő nevét sem ismeri. Személyi: Kálmán legújabbban megjelent Római Joga (amelyről legközelebb részletesen beszámolunk) még elvi tételként írja a római jog álláspontja gyanánt, hogy a „hitelezői késedelembe esik, ha a kellő módon felajánlott teljesen megfelelő szolgáltatást nem fogadja el.” A legtöbb magyar magánjogi kézikönyv a hitelezői késedelemről rendszerint akként emlékezik meg, hogy a hitelezői késedelembe ejtéséhez a realis obligatio szükséges előfeltétel. A realis obligationak a hitelezői késedelem előfeltételül való megkívánása élesen rá világít a jogi gondolkodás egy jellemző pszichológiai vonására. A jogszabály az életjelenségek sokféle variánsát felmutató, de alapvető jellegével mégis csak egységes zömét szabályozza. A jogszabály önkéntelenül is úgy teremődik meg, hogy az eseti variánsokat többé-kevésbé elhanyagolva, az átlagos tartalmat veszi irányadóul és erre építi rá a maga tételét. Az eseti variánsok azonban nem mindig hanyagolhatók el és ez a magyarázata annak, hogy a zömre ráálló szabály generális szabállyá válik, ami mellett kiképződnek az egyes önmagukban talán kisebbséget képviselő, de előfordulási és jelentőségüknél fogva a szabályozásra reászoruló és a szabályozást joggal igénylő variánsokra külön tételek. A jogtétel, amely a hitelezői késedelembe ejtéséhez az adós részéről a felajánlást írja elő, azon életjelenség folytán adódik, hogy az adós köteles a szolgáltatással hitelezőjénél jelentkezni, ahogy a tudományos terminológia mondja, a kötelezettség rendszerint „Bringschuld”, amivel szemben ott van az a bár ritkább, de még mindig elég sűrűn előforduló kategória, amikor a hitelezői köteles a szolgáltatás átvétele végett jelentkezni, vagyis amikor a „Holschuld” esetével állunk szemben. Amikor tehát a jogtétel az adós felajánlását, a realis obligatiót írja elő, akkor akaratlanul is a tétel mögött a Bringschuld elképzelése áll, amit utóvégre még csak kifogásolni sem lehet, mert életbelileg a kötele-

zetségek derék hada tényleg Bringschuld-ként jelentkezik. De, amely szabály megfelelő a Bringschuldra, nehézségekkel jár, vagy egyenesen elviselhetetlen konzekvenciákat von maga után a Holschuld esetén. Almási „Ungarisches Privat-recht“-je helyesen állapítja meg: „... bei Bringschulden ist ohne Kentniss des Aufenthaltes des Gläubigers eine Leistung nicht möglich.“ (II. k. 136. l.) A hitelezői késedelem kérdésénél a Bringschuld elképzelésén alapuló reális oblatio tétele egyszerűen alkalmazhatlan a Holschuld kategóriájára. A gondolatmenet vonalán utánanéztünk Grosschmid tanításának, persze, hogy megvan benne a kádencia. A Fejezeteknek „a hitelezői késedelemről” szóló része (új kiadás 81. l.) ekként intonál: „Egybefoglalás. A hitelező késedelemes *a)* ha megkínáltatván a szolgáltatással, azt el nem fogadja; *b)* vagy ha egyébképen a szolgáltatás, az ő vonakodásán meghiusul.” Majd a *b)* pont kifejtéséül utóbb írja: ide tartoznak azok az esetek, amidőn a hitelező kötelessége a holmiért eljönni, vagy elküldeni mesterember műhelyében beadott igazításért, stb.” (91. l.) A Holschuldnak a hitelezői késedelem szempontjából külön szabálya van, amely az adóst a reális oblatio alól mentesíti. Grosschmid teljesen tisztázott helyzetet teremt, amivel szemben csak félmegoldás a Mtj. 1167. §-a. Kétségtelen, hogy a javaslat részéről haladás az, hogy a reális oblatiot nem szükségképen kívánja meg, amikor bizonyos esetekre a szolgáltatás felajánlását a hitelezői késedelem előfeltételül nem kívánja meg, de éppen a fentiekben tárgyalt és Grosschmid idézett tételének is tartalomában megfelelő szabály az MMT-ben hiányzik.

B. S.

Perjogi egyszerűsítési törekvések. Az Országos Ügyvédszövetség pécsi vándorgyűlésének egyik bizottsága a törvénykezési egyszerűsítések eredményeinek megvitatását tűzte ki feladatául. Nem akarok e bizottság határozatainak elébe vágni, csak néhány szóval röviden összefoglalom azokat az elvi és gyakorlati érveket, melyek az egyszerűsítés eddigi módszere ellen szólnak és egy-két megjegyzést akarok tenni arról, hogy nézetem szerint mi lenne az egyszerűsítésnek helyes iránya. A Pp. óta alkotott perjogi novelláknak és különösen a Te.-nek főhibája az, hogy minden átfogó elvi program nélkül a bíróság tehermentesítésének és az ezzel járó esetleges pénzügyi megtakarításoknak elérésére különböző részletintézkedéseket tesz, melyeknek nincs közös centrális alapgondolata és célkitűzése, az egységes elvek alapján felépült Pp.-t ezekkel a részváltoztatásokkal eredeti rendszeréből kiforgatja és nem állít más, egy-